

tijdvak 1
donderdag 9 mei
7.30 - 9.30 uur

Biologie

Inzenden scores

Verwerk de scores in het bijgeleverde programma Wolf en zend deze gegevens uiterlijk maandag 27 mei 2019 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

1 Vakspecifieke regels

Voor dit centraal schriftelijk examen Biologie eerste tijdvak 2019 kunnen maximaal 63 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 45 vragen.

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

1. Per vraag mag maximaal 1 scorepunt worden afgetrokken wegens het vermelden van een foutieve eenheid of niet vermelden van de bijbehorende eenheid. Over het gehele examen mogen er hiervoor maximaal 2 scorepunten worden afgetrokken.
2. Het totaal aantal aftrekbare scorepunten over het gehele examen voor het foutief afronden is maximaal 2. Te weten, maximaal 1 punt indien de kandidaat één of meerdere malen naar boven foutief afrondt en ook maximaal 1 punt indien de kandidaat één of meerdere malen naar beneden foutief afrondt.
3. Bij het ontbreken van een aanwijzing over de wijze waarop een antwoord moet worden afgerond zijn alle benaderingen van het antwoord die volgen uit een juiste berekening en die ook plausibel zijn volledig goed. Over het gehele examen dient de instructie: “rond af op ... decimalen”, louter ter aanwijzing voor de kandidaat hoe nauwkeurig hij mag afronden en is nooit bedoeld ter examinering van de vaardigheid *afronden van getallen*, tenzij het beoordelingsmodel expliciet punten toekent voor het afronden.
4. Indien uit het gegeven antwoord blijkt dat de kandidaat de probleemstelling vereenvoudigd heeft, is het niet toegestaan de maximumscore van de vraag toe te kennen aan het gegeven antwoord.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

1 maximumscore 2

voeden / eten / grazen

1

bewegen / lopen

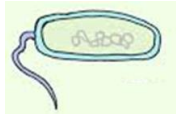
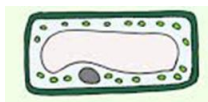
1

2 maximumscore 2

onderdeel van een cel	kan voorkomen in een cel van een paard	kan voorkomen in een cel van gras
celkern	x	x
cytoplasma	x	x
bladgroenkorrel		x

Elke fout is 1 punt eraf.

3 maximumscore 2

tekening van een cel:				
organisme:	bacterie	gras	paard	schimmel

Elke twee juist is 1 punt.

4 B

5 maximumscore 1

uitspraak	waar	niet waar
De energie die tijdens verbranding vrijkomt, kan in de vorm van warmte vrijkomen.	x	
De energie die tijdens verbranding vrijkomt, kan in de vorm van beweging vrijkomen.	x	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

De plant neemt water op met wortels/(wortelharen). 1

De plant neemt koolstofdioxide op met bladeren/huidmondjes. 1

7 maximumscore 2

letters	Naam van de klasse
A - B - E - F - G - H - J - K	Zoogdieren

Juiste letters in de juiste volgorde 1

Juiste klasse 1

8 maximumscore 1

1 en 2

9 C

10 A

11 B

12 maximumscore 1

uitspraak	juist	onjuist
Organisme 4 wordt opgegeten door organisme 8.	x	
Organisme 4 is een consument van de tweede orde.	x	

13 maximumscore 2

letter	naam
P	maag
Q	dunne darm
R	dikke darm

Elke fout is 1 punt eraf.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

uitspraak	juist	onjuist
In orgaan R vindt opname van water plaats.	x	
In orgaan R vindt opname van glucose plaats.		x
Orgaan R maakt peristaltische bewegingen.	x	

Elke fout is 1 punt eraf.

15 B

16 C

17 maximumscore 2

Twee van de volgende vier: water, eiwitten, koolhydraten en vetten.

Elk juist genoemde voedingsstof is 1 punt.

18 D

19 maximumscore 2

P is **aorta**, R is **rechterboezem**, S is **linkerkamer**

Elke fout is 1 punt eraf.

20 maximumscore 2

Veel (zuurstof) 1

Goede uitleg 1

Criterium voor een goede uitleg is:

- (Bloed dat bij Q stroomt), komt vanuit de longen. In de longen wordt zuurstof opgenomen in het bloed./het is bloed dat naar de aorta gaat om zuurstof naar het lichaam te brengen.

21 C

22 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

bloeddeel	naam
1	bloedplaatje
2	witte bloedcel
3	rode bloedcel
4	bloedplasma

Elke twee juist is 1 punt.

24 maximumscore 1

Rode bloedcellen

25 maximumscore 2

Stap van bloedstolling:	wel	niet
Bloedplaatjes worden kleverig.	x	
In het bloedplasma ontstaan kleverige draden.	x	
Witte bloedcellen worden kleverig.		x

Elke fout is 1 punt eraf.

26 maximumscore 2

cijfer	naam
1	neusholte
3	luchtpijp/strottenhoofd
5	long

27 maximumscore 2

Het gegeven antwoord moet twee van de volgende redenen bevatten.

- Neusharen houden stofdeeltjes tegen.
- Neusslijmvlies houdt stofdeeltjes tegen.
- Neusslijmvlies houdt ziekteverwekkers tegen.
- Door de neus ingeademde lucht wordt warm.
- Door de neus ingeademde lucht wordt vochtig gemaakt.
- Door de neus ingeademde lucht wordt gekeurd/gezuiverd.

Elke juiste reden is 1 punt.

28 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

letter	naam
P	nier(en)
S	urinebuis

30 maximumscore 1

(Tijdelijk) opslaan van urine/bewaren van urine.

31 maximumscore 2

deel van het centrale zenuwstelsel	letter of letters
hersenstam	R
hersenen	P, Q en R
kleine hersenen	Q

Drie vakjes juist: 2 punten

Twee vakjes juist of alleen de tweede rij juist: 1 punt

32 C

33 B

34 A

35 A

36 A

37 C

38 maximumscore 1

Jongens, puberteit

39 B

40 A

41 A

42 maximumscore 1

Geen lucht in de top van het condoom komt./Dat het condoom niet scheurt (tijdens het vrijen)./Ruimte is om het sperma op te vangen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

43 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- condoom gebruiken (tijdens het vrijen)
- eerst nagaan of een partner besmet is of niet
- niet met verschillende partners vrijen
- niet tegelijkertijd met meerdere partners vrijen
- geen seks hebben

44 maximumscore 2

	naam	
mannelijke voortplantingscellen:	stuifmeelkorrels	1
vrouwelijke voortplantingscellen:	eicellen	1

45 maximumscore 2

uitspraak	waar	niet waar
De vruchten zijn een onderdeel van geslachtelijke voortplanting.	x	
De vruchten zijn een onderdeel van ongeslachtelijke voortplanting.		x
De vruchten zijn GEEN onderdeel van voortplanting.		x

Elke fout is 1 punt eraf.